

11.3.2002

2151/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijä Kimmo Kajosmaa

POLIISIN MENETTELY KIINNIOTTAMISESSA

1 KANTELU

A arvostelee 2.10.2000 ja 26.7.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamissaan kantelukirjoituksissa Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä hänen kiinniottoonsa liittyvässä asiassa.

A:n mukaan poliisimiehet menettelivät lainvastaisesti

- Kieltäytyessään ilmoittamasta hänen kiinniottamisestaan hänen kotiinsa,
- Selvittäessään hänen henkilötietojaan yksityisyyttä loukkaavalla tavalla ja
- Pitäessään häntä säilössä usean tunnin ajan, vaikka kiinniottamiselle ei ollut perusteita.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

A meni kertomansa mukaan 4.4.2000 noin klo 22.00 Lahdessa sijaitsevaan --- pubiin, jossa hän joi keskivolutta. Kertomansa mukaan hänen ja toisen ravintolassa olleen asiakkaan välille syntyi riitaa peliautomaatin pelaamisesta, minkä takia ravintolan järjestyksenvalvoja poisti A:n ravintolasta. A sai kertomansa mukaan vammoja poistamisen yhteydessä. A:n mielestä järjestyksenvalvoja syyllistyi pahoinpitelyyn poistaessaan hänet ravintolasta, minkä takia A kutsui paikalle poliisin.

A:n mukaan paikalle saapuneet poliisimiehet eivät halunneet selvittää tapahtumaa, vaan he panivat A:n käsirautoihin ja kuljettivat hänet poliisiautolla poliisilaitokselle. Poliisimiehet eivät päästäneet A:ta tämän pyynnöstä huolimatta sairaalaan tutkituttamaan hänen saamiaan vammoja, jotka olivat syntyneet ravintolan järjestyksenvalvojan poistaessa A:ta ravintolasta. A:n mukaan hän sai vammoja eri puolille kehoa myös poliisimiesten kovien otteiden takia kiinnioton ja kuljetuksen aikana.

Kertomansa mukaan A olisi halunnut ilmoittaa puhelimitse kotiin vaimolleen, että hän joutui poliisiin

kiinniottamaksi, mutta poliisimiehet eivät suostuneet tähän.

A:n mukaan poliisimiehet kyselivät hänen henkilö- ja tulotietojaan poliisiasemalla siten, että useat poliisimiehet ja myös siviilipukuinen naishenkilö kuuli kaiken. A:n mielestä häntä ei kohdeltu tuossa tilanteessa asiallisesti. Hän koki tilanteen kiusallisena.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.3

Säilössä pitäminen

Poliisilain 20 §:n 2 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Pykälän 3 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa em. henkilö kiinni ja pitää tämä säilössä, jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Kiinni otettua saa pitää säilössä vain niin kauan, kuin on todennäköistä, että hän aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Poliisilain 2 §:ssä on säädetty poliisin toiminnan yleisistä periaatteista. Poliisin toimenpiteiden on ensinnäkin oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Lisäksi poliisin on ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrittävä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää, kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Saadun selvityksen perusteella katson, että A:n käyttäytyminen on ollut sellaista, että poliisilla on ollut oikeus poliisilain 20 §:n perusteella puuttua hänen aiheuttamaansa häiriöön.

A:n kiinniottamisesta laaditun asiakirjan mukaan poliisimiehet ottivat A:n kiinni 5.4.2000 klo 1.55 ja hänet vapautettiin samana päivänä klo 10.08. Säilöön ottamisen perusteena on ollut kiinniotto rikoksilta tai häiriöiltä suojaamiseksi eli kiinniotto poliisilain 20 §:n 3 momentin perusteella. A:ta ei ole otettu kiinni päihtymyksen perusteella, vaikka selvityksen mukaan hän on ollut vahvasti päihtyneenä.

Selvityksen mukaan A on otettu kiinni ja pidetty säilössä, koska hän on käyttäytymisellään aiheuttanut huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tällä perusteella A:ta olisi voitu pitää säilössä vain niin kauan, kuin on ollut todennäköistä, että hän edelleen aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai vaaraa. Selvityksen perusteella on ilmeistä, että A:n päihtymystila on vaikuttanut hänen käyttäytymiseensä.

Lähtökohtaisesti henkilön säilössä pitäminen poliisilain 20 §:n 3 momentin perusteella saa kestää vain niin kauan, kuin se on tarpeen häiriökäyttäytymisen poistamiseksi. Tällä perusteella henkilön säilössä pitäminen voi käsitykseni mukaan kestää hyvinkin lyhyen ajan. Asiakirjojen mukaan A on ollut poliisin huostassa 8 tunnin 13 minuutin ajan. Tässä tapauksessa on vaikea arvioida sitä, kuinka kauan A:ta olisi voitu pitää säilössä, mutta käsitykseni mukaan A:ta on pidetty säilössä pitem-

pään, kuin mihin vaaran tai häiriön aiheuttamisen poistaminen olisi antanut aiheetta, kun muuta perustetta hänen säilössä pitämiselleen ei ole ollut.

Kun säilössäpitoajan pitkittyminen ei ole ollut kestoaltaan kovin merkittävä ja kun kysymys on ollut arvionvaraisista seikoista, asia ei anna minulle aiheetta muihin toimenpiteisiin, kuin että vastaisen varalle kiinnitän Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota siihen, että poliisilain 20 §:n mukainen kiinniottaminen ja säilössä pitäminen saa kestää vain niin kauan, kuin on todennäköistä, että henkilö aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai vaaraa. Tällaisen henkilön säilössäpitoaika voisi täten olla hyvinkin lyhyt.

3.2.4

Kiinniottamisesta ilmoittaminen kotiin

Sisäasiainministeriö on 11.2.1985 antanut pidätettyjen käsittelyohjeet (217/601/85), joita sovellettiin myös muun laillisen syyn kuin rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen poliisiin huostassa olleeseen henkilöön. Sisäasiainministeriö on 21.12.1990 antamallaan määräyksellä kumonnut pidätettyjen käsittelyohjeet, mutta ne on jätetty voimaan suosituksina. Ohjeen 7 §:n mukaan muusta syystä kuin rikoksen johdosta tapahtuvasta säilöönottamisesta on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava lähiomaiselle sekä kiinniotetun pyynnöstä erityisestä syystä myös muulle henkilölle.

Säilöönnotosta ilmoittamista kiinniotetun kotiväelle puoltaa myös poliisilain 2 §:ssä säädetyt poliisin toiminnan yleiset periaatteet. Ensinnäkin poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Toiseksi poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää, kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Käsitykseni mukaan poliisimiesten olisi täytynyt ilmoittaa A:n kotiväelle hänen kiinniottamisestaan, koska A nimenomaan tätä pyysi.

Katson kuitenkin, ettei asia anna minulle aiheetta muihin toimenpiteisiin, kuin että vastaisen varalle kiinnitän Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota siihen, että poliisilain perusteella suoritettavista kiinnietoista on ilmoitettava pääsääntöisesti kiinniotettavan lähiomaiselle tai kotiväelle, mikäli kiinniotettava sitä pyytää.

3.2.5

Henkilötietojen selvittäminen

A on kertomansa mukaan kokenut kiusallisena sen, että hänen henkilö- ja tulotietojaan selvitti Lahden poliisiasemalla usea eri poliisimies ja että henkilötietojen selvittämiseen varatussa paikassa liikkui muitakin poliisimiehiä. Hän ei pitänyt asiallisena myöskään sitä, että henkilötietojen selvittämisen yhteydessä paikalla liikkui siviilipukuinen henkilö.

Saadun selvityksen mukaan A:n henkilö- ja tulotietoja kyseltiin poliisilaitoksen apupäivystystilassa, jonne pääsee vain poliisilaitoksen henkilökunta. Selvityksen mukaan kaikki paikalla olleet henkilöt olivat joko poliisimiehiä tai vartijoita.

On ymmärrettävää, että A on tuntenut tilanteen kiusalliseksi, koska hän on joutunut selvittämään

henkilötietojaan usean eri poliisimiehen ja vartijan ollessa paikalla. Tällaisissa tilanteissa olisi henkilötietoja antavan henkilön kannalta parempi, ettei paikalla olisi tarpeettomasti muita henkilöitä, ei edes tarpeettomasti ylimääräisiä poliisimiehiä. A:n näkökulmasta kiusallinen tilanne olisi voitu välttää siten, että sakkoa varten tarvittavat henkilö- ja tulotiedot olisi kyselyt häneltä tähän tarkoitukseen varatussa huoneessa eikä päivystystilassa.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin on toimittava asiallisesti. Asiallisuuteen liittyy vaatimus myös hienotunteisuudesta, eli poliisimiesten on meneteltävä tehtävissään siten, ettei kukaan tarpeettomasti tuntisi itseään vaivautuneeksi tai tilannetta kiusalliseksi. Saatu selvitys huomioon ottaen asia ei kuitenkaan anna minulle aiheutta enempiin toimenpiteisiin.

3.3

Toimenpiteet

Saatan edellä 3.2.3 ja 3.2.4 kohdissa mainitut käsitykseni Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon vastaisen varalle, missä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni sinne.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.